

**ДЕМИНУТИВНІСТЬ В КОНТЕКСТІ “BABY TALK”
(НА МАТЕРІАЛІ КАЗОК Р.КИПЛІНГА “JUST SO STORIES”)**

У статті розглядається мовленнєве явище *baby talk* на матеріалі художнього дискурсу, як спосіб дорослого мовлення адресованого дітям; визначається роль дитини у цій мовленнєвій ситуації; робиться спроба виявити аналітичні та синтетичні, морфологічні та семантичні ознаки деминутиву і його функції в контексті *baby talk*.

Ключові слова: деминутив, художній дискурс, мовленнєва ситуація, *baby talk*.

**ДИМИНУТИВНОСТЬ В КОНТЕКСТЕ “BABY TALK”
(НА МАТЕРИАЛЕ СКАЗОК Р.КИПЛИНГА “JUST SO STORIES”)**

В статье рассматривается речевое явление *baby talk* на материале художественного дискурса, как способ взрослой речи, адресованной детям; определяется роль ребёнка в этой речевой ситуации; делается попытка обозначить аналитические и синтетические, морфологические и семантические признаки диминутива и его функции в контексте *baby talk*.

Ключевые слова: диминутив, художественный дискурс, речевая ситуация, *baby talk*.

**DIMINUTIVE IN TERMS OF “BABY TALK”
(BASED ON THE FAIRY TALES BY R.KIPLING “JUST SO STORIES”)**

The article considers the speech phenomenon *baby talk* in fiction discourse, as a form of speech used by adults in talking to children. It deals with the children's role in

this speech situation and makes an attempt to define analytic and synthetic, morphological and semantic peculiarities of diminutive and its functions in terms of *baby talk*.

Key words: diminutive, fiction discourse, speech situation, baby talk.

В лінгвістиці існують різні погляди на так званій *baby talk* (*motherese, parentese, mommy talk, child-directed speech, infant directed speech*) [4]. У словниках знаходимо ряд визначень цього мовленнєвого явища. Згідно з Longman Dictionary of Contemporary English, *baby talk* це “звуки чи слова, які вимовляють малюки, коли вчаться розмовляти” [LDCE]. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners дає таке визначення: “це звуки та слова, які вимовляють малюки, коли вчаться розмовляти, чи аналогічні звуки та слова, які застосовують дорослі в розмові з немовлятами” [MEDAL]. Webster’s New Collegiate Dictionary дає два визначення: “1. синтаксично недосконале мовлення чи фонетично змінені форми, які використовують малюки, коли вчаться розмовляти; 2. свідомо недосконале чи спотворене мовлення чи белькіт, часто застосований у розмові з маленькими дітьми” [WNCD]. У статті розглядається це явище, як один із способів дорослого мовлення, яке адресоване дітям, і дослідження якого є необхідним для розв’язання багатьох теоретичних та практичних питань, пов’язаних з виникненням людської мови, її викладанням тощо. Головна мета статті полягає у визначенні демінутивних особливостей *baby talk* в художньому англomовному дискурсі.

О. Протасова називає *baby talk* зверненням дорослого до дитини та вважає, що демінутиви є важливим вербальним засобом, який сприяє емоційності мовлення [1, 161]. В. Кемпе зауважує, що люди в усьому світі, розмовляючи з дітьми модулюють свою мову з метою вираження приязні, ласки, ніжності та позначення маленького розміру, і цю функцію виконують демінутиви, які рідко вживаються в англійській мові і здебільшого утворюються як деривати від дуже обмеженої кількості іменників [3, 1237]. В.Дресслер вважає, що демінутивність є

необхідною рисою *baby talk*, яку він називає “орієнтованою на дитину мовленнєвою ситуацією” (*child-centered speech situation*). У цій ситуації дитина виступає в ролі мовця, адресата, спостерігача/слухача чи є темою для розмови, але в момент мовлення відсутня [2, 173].

Для досягнення поставленої мети у статті вирішуються такі завдання: проаналізувати синтетичні та аналітичні форми демінутивів у *baby talk* та виявити їх основні значення; визначити роль дитини у цій мовленнєвій ситуації. Актуальність статті зумовлена тим, що явище демінутивності у цьому типі мовлення в художньому дискурсі ще недостатньо вивчено. Матеріалом дослідження є казки Р.Кіплінга “Just So Stories”.

Твори Р.Кіплінга є відображенням неординарного таланту автора. У них автор переплітає вимисел з реальними фактами, цікаво і дотепно розповідає про те, як виник та розвивався оточуючий дитину світ. Казки пронизані довірою і повагою до маленьких читачів, маючи на меті виховувати у них уяву та почуття гумору. Чималу роль у досягненні цієї мети відіграє мова казок, яка є максимально наближена до дитячої. Автор майстерно застосовує різноманітні засоби, які є типовими для *baby talk*, особливу увагу серед яких привертають демінутиви, їх значення та способи утворення.

У казках Р.Кіплінга знаходимо демінутиви, які утворюються синтетичним та аналітичним шляхами. Так, іменники, які утворюються за допомогою суфікса шотландського походження -у (-*eu*, -*ie*) та вживаються здебільшого у функції означення, підкреслюють відтінок зменшуваності та пестливості, що є характерною ознакою *baby talk*: *a catty-shaped kind of beast*. У словосполученні *two piggy eyes* слово *piggy* не лише підкреслює маленький розмір очей носорога, але набуває негативної конотації.

Такі приклади зменшувано-пестливої лексики, які є характерними для фрейму дитина – дитина, у Кіплінга застосовуються у фреймі дорослий – дитина, також утворюються за допомогою суфікса –у: *Nursey, Mummy, Daddy, Kiddy* (*When Nursey lies on the floor in a heap, /And Mummy tells you to let you sleep; Most of them*

(little girls) prefer to draw pictures and play about with their Daddies; Kiddies and grown ups too [RK].

Сема неповноти прояву ознаки у прикметниках реалізує суфікс –ish. Так, у Р.Кіплінга цей суфікс переважає в описах різних тварин та пейзажів, підкреслюючи відтінки, комбінації кольорів та багатство гами напівтонів, а також додаючи відтінок ніжності: *a blackish bulgy nose, sandy-yellowish grass, a yellowish-greyish-brownish stone and clump of grass, grayish-yellowish-reddish High Veldt, a blackish-brownish colour* [RK].

Аналітичність англійської мови обумовлює утворення демінутивних словосполучень, в яких елементом з демінутивною семантикою є прикметники *little* та *small*. Прикметник *little* застосовується автором, коли він звертається до читача: *Come hither, Little One*. Цей прикметник водночас підкреслює вік читацької публіки та дружнє ставлення автора до неї. Цікавим є те, що зазначаючи стать своїх читачів, Р.Кіплінг застосовує демінутивний прикметник *little* тільки у відношенні до дівчат: *Very few little girls have ever liked learning to read and write ; ... and that is the reason why whales nowadays never eat men or boys or little girls* [RK], звертаючи увагу не тільки на гендерний чинник (вік маленьких дівчаток), але водночас відчуває приязнь і ніжність у відношенні до них. Це пояснюється тим, що більшість своїх казок автор написав для своєї доньки Еффі (Жозефіни), яку він дуже любив. У віршику про неї він пише: *“I know a person small - /She keeps ten million serving-men, /Who get no rest at all ...”*[RK]. Тут прикметник *small* має таке ж емоційне навантаження, як *little* у попередніх прикладах, але звучить дещо жартівливо. Займенник *she* доводить, що у вірші йдеться про маленьку дівчинку.

Що стосується прикметника *small* у казці *How the Whale Got His Throat*, який неодноразово повторюється, він є емоційно насиченим і, підкреслюючи маленький розмір Рибки, водночас виражає співчуття до неї, яке спричинене її самотністю, та певною мірою побоювання за її життя, якому загрожував ненажерливий Кит, з’ївши усе живе в морі: *“Till at last there was only one small*

fish left in all the sea”[RK]. Але в подальшій розповіді конотація лексеми *small* змінюється. У сполученні з прикметником *astute* (хитрий, мудрий), прикметник *small* набуває демінутивного відтінку симпатії та захоплення тим, як ця маленька Рибка вміло маніпулює великим незграбним Китом: “*And he was a small 'Stute Fish and he swam a little behind the Whale's right ear; And the small 'Stute Fish said in a small 'stute voice*”[RK]. У вищеназваних прикладах слово-підсилювач *astute* вживається у скороченій формі *'stute* (як і у багатьох інших випадках: *'scuse me=excuse me 'satiabile curiosity=insatiable curiosity; 'vantage number one=advantage number one*), що є одною з характерних рис “*baby talk*”.

У тексті всієї казки *How the Camel Got His Hump* демінутивність набуває негативного забарвлення та виражає відтінки несхвалення та презирства до нероби Верблюда. Так, емоційно нейтральна лексема *work* у сполученні з іменником *stroke* (елементарний рух, одноразова дія) реалізує сему несхвалення лінощів: “*He hasn't done a stroke of work since the morning*”[RK]. Іменник *Humph-thing* (*humph* – вигук, що виражає презирство, конвертується в іменник; *thing* – емоційно нейтральна лексема, яка набуває негативного значення) є авторським неологізмом з демінутивним відтінком, що виражає негативне ставлення автора до Верблюда, тому що він ледачий і зневажливо ставиться до роботи і всіх, хто оточує його. У віршованому епілозі до казки Р.Кіплінг робить таке повчальне зауваження щодо того, як слід ставитися до роботи та бути працелюбним (*till you gently perspire*), де *gently* вживається із відтінком демінутивності у значенні “помірковано, обережно, ніжно”, що підкреслює ненав’язливий характер авторської поради.

Отже, проведений аналіз дає можливість зробити висновок, що казки Р.Кіплінга написані у формі *baby talk* і дитина в ньому є здебільшого адресатом, до якого неодноразово звертається автор, та в деяких випадках – референтом, який в момент мовлення є відсутнім. Демінутиви, що утворюються синтетичним і аналітичним шляхом, відіграють чималу роль у вираженні таких відтінків позитивних значень, як ніжність та поміркованість, неповнота прояву ознаки,

зменшуваність та пестливість. У деяких випадках демінутивність набуває негативного забарвлення та значень несхвалення та презирства.

Висновки і результати аналізу особливостей категорії демінутивності у контексті baby talk можуть сприяти подальшому дослідженню гендерних властивостей демінутивних лексем у цій мовленнєвій ситуації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Протасова Е.Ю. Эмоциональная регуляция в общении взрослого и ребёнка (на примере усвоения междометий и частиц) // Эмоции в языке и речи: Сборник научных статей/Под ред. И.А.Шаранова. М.: РГГУ, 2005. – С. 161.
2. Dressler W.U. & Barbaresi L.M. (1994) Morphogramatics. Diminutives and intensifiers in Italian, German, and other languages. – Mouton de Gruyter, Berlin – New York, 1994. – 540p.
3. Kempe, V., Brooks, P.J. & Pirott, L. (2001) How can child-directed speech facilitate the acquisition of morphology? – State University of New York at Oswego, The College of Staten Island of the City University of New York, 2001. – P. 1237-1254.
4. http://en.wikipedia.org/wiki/Baby_talk

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Longman Dictionary of Contemporary English. Pearson Education Limited, UK, 2003. – 1950 p. [LDCE]
2. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. Macmillan Education, Oxford, 2002. – 1692 p. [MEDAL]
3. Rudyard Kipling. Just So Stories. Moscow: Progress Publishers, 1972. – 254 p. [RK]
4. Webster's New Collegiate Dictionary. G. & C. Merriam Company, Springfield, Massachusetts, USA, 1975. – 1536 p.

